

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Demografija	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: prof. dr. Dovilė Krupickaitė Kitas (-i): -	VU CHGF Geografijos ir kraštovarkos katedra Adresas: M. K. Čiurlionio g. 21, LT-03101 Vilnius

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	–	Pasirenkamas / laisvai pasirenkamas

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	IV semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): Nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	134	48	86

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos		
Demografijos dalyko tikslas – išugdyti šias kompetencijas: a) demografinių ir pasaulio gyventojų struktūros ir procesų žinias ir suvokimą, b) gebėjimą naudoti pagrindinius gyventojų analizės metodus, c) žodinio, vizualinio ir tekstinio atliktos analizės pristatymo įgūdžius, d) kritišką mąstymą ir vertinimą.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
[2023-2024] 3.1, 3.2, 3.4 Išsivins demografijos ir gyventojų geografijos bendrųjų pagrindų žinias: pagrindines demografijos sąvokas, metodus, gyventojų struktūros ir kaitos dėsningumus bei gyventojų teritorinės sklaidos principus bei problemas, įgis teorinį pagrindą tolimesnėms visuomeninių procesų studijoms.	Probleminis dėstymas, vaizdinės (kartografinės, grafinės) medžiagos analizė, grupės diskusija, literatūros analizė.	Egzaminas
[2023-2024] 1.3, 2.1, 2.4, 2.5, 4.1, 4.2, 5.2 Gebės parengti ir žodžiu, vizualiai (skaidrių pranešimas) bei raštu (referatas) pristatyti pasirinktos šalies demografinę ir geografinę gyventojų analizę.	Tiriamieji metodai (informacijos paieška, statistikos duomenų analizė, literatūros šaltinių analizė), pranešimo rengimas ir pristatymas, informacijos ir analizės apibendrinimas bei pateikimas raštu.	Atsiskaitymas per seminarus ir referatas (pasirinktos šalies demografinė analizė)

Temos	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiškų studijų laikas ir užduotys

	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
Įvadas į dalyką. Dalyko specifika ir literatūra.	1						1	2	
1. DEMOGRAFIJOS SAMPRATA IR METODOLOGIJA	5						5	10	
1.1. Demografijos samprata. Demografijos apibrėžimas, tyrimo objektas, tikslai ir uždaviniai, struktūra. Demografijos ryšys su kitais mokslais. Demografija ir gyventojų geografija. Demografijos raidos bruožai. Lietuvos demografija.	1						1	2	literatūros analizė
1.2. Gyventojų teorijos. Gyventojų teorijos samprata. Ankstyvieji požiūriai į gyventojus. T. R. Malthusas ir jo teorija. Šiuolaikinės gyventojų teorijos. Demografinio perėjimo/ revoliucijos teorija.	1						1	2	
1.3. Duomenys apie gyventojus. Demografijos metodologijos ypatumai. Pagrindiniai gyventojus aprašantys rodikliai. Gyventojų apskaitos ir tyrimo būdai. Gyventojų surašymų reikšmė ir metodologijos ypatumai. Gyventojų surašymai pasaulyje ir Lietuvoje. Einamoji gyventojų statistika, atrankiniai gyventojų tyrimai.	1						1	2	
1.4. Gyventojų tyrimo metodai. Demografinė statistika, demografinės lentelės. Demografiniai modeliai ir prognozavimas. Grafoanalitiniai metodai demografijoje (gyventojų amžiaus ir lyties piramidė ir kt.). Gyventojų pasiskirstymo analizės būdai. Kartografiniai metodai demografijoje, demografinis rajonavimas.	1						1	2	
1.5. Demografinė politika. Demografinės politikos samprata, tikslai, formos ir priemonės. Demografinės politikos pasaulyje raida. Šiuolaikinės demografinės politikos ypatumai.	1						1	2	
2. GYVENTOJŲ SKAIČIUS IR JO KAITA.	1		2				3	2	
Gyventojų skaičiaus kaitos rodikliai ir dėsniumai. Pasaulio gyventojų skaičiaus kaita, demografinis sprogimas. Pasaulio gyventojų skaičiaus kaitos perspektyvos. Lietuvos gyventojų skaičiaus kaita.	1		2				3	2	
3. DEMOGRAFINĖ GYVENTOJŲ STRUKTŪRA	7		6				13	12	
3.1. Demografinės gyventojų struktūros samprata. Gyventojų struktūros apibrėžimas, kategorijos, veiksniai.	1						1		
3.2. Gyventojų amžiaus ir lyties struktūra. Gyventojų lytinė struktūra, ją aprašantys rodikliai, formuojantys veiksniai, kaitos dėsniumai. Gyventojų lytinė struktūra pasaulyje ir Lietuvoje. Gyventojų amžiaus struktūra, ją aprašantys rodikliai, tipai, formuojantys veiksniai, kaitos dėsniumai. Gyventojų senėjimas. Gyventojų amžiaus struktūra pasaulyje ir Lietuvoje.	2		2				4	4	literatūros analizė, skaidrių pranešimas, diskusija, referato ruošimas, papildymai seminaro tema
3.3. Gyventojų sveikata. Gyventojų sveikatos apibrėžimas, ją aprašantys rodikliai, formuojantys veiksniai, kaitos dėsniumai. Gyventojų sveikata pasaulyje ir Lietuvoje.	2		2				4	4	
3.4. Šeima ir namų ūkis. Santuokinis gyventojų statusas, santuokos ir ištuokos. Šeimos apibrėžimas, funkcijos ir raidos etapai. Pagrindinės šeimos charakteristikos, šiuolaikinė šeima. Namų ūkio samprata, šiuolaikinio namų ūkio ypatumai. Šeima ir	2		2				4	4	

namų ūkis Lietuvoje.									
4. NATŪRALIOJI GYVENTOJŲ KAITA	7		4					11	16
4.1. Natūraliosios gyventojų kaitos samprata. Natūraliosios gyventojų kaitos apibrėžimas, rodikliai, veiksniai, kaitos dėsniumai. Demografinis perėjimas.	1							1	4
4.2. Generatyvinio elgesio teorijos ir modeliai. Generatyvinio elgesio teorijų samprata ir raida. Naujoji namų ūkio ekonomijos teorija. Vaikų vertės koncepcija.	2							2	4
4.3. Gimstamumas ir šeimos politika. Gimstamumas, jo rodikliai, veiksniai, ryšys su kitais demografiniais reiškiniais. Gimstamumo kaitos pasaulyje ir Lietuvoje tendencijos. Šeimos politika, jos patirtis pasaulyje ir Lietuvoje.	2		2					3	4
4.4. Mirtingumas ir sveikatos politika. Mirtingumas, jo rodikliai, veiksniai, ryšys su kitais demografiniais reiškiniais. Mirtingumo kaitos pasaulyje ir Lietuvoje tendencijos. Epidemiologinio perėjimo modelis. Sveikatos politika, jos patirtis pasaulyje ir Lietuvoje.	2		2					3	4
5. MIGRACINĖ GYVENTOJŲ KAITA	7		4					11	20
5.1. Migracijos samprata. Migracijos apibrėžimas, veiksniai ir tipai. Migracijos rodikliai, migracijos saldo. Migracijos reikšmė, ryšys su kitais demografiniais reiškiniais. Migracijos kaitos pasaulyje ir Lietuvoje tendencijos.	2							2	4
5.2. Migracijos teorijos ir modeliai. Migracijos teorijų samprata ir raida. Neoklasikinė migracijos teorija. Mikroekonominės terijos.	2							2	4
5.3. Emigracija. Emigracijos apibrėžimas, veiksniai ir tipai. Emigracijos rodikliai, reikšmė, ryšys su kitais demografiniais reiškiniais. Emigracijos kaitos pasaulyje ir Lietuvoje tendencijos.	1		2					3	4
5.4. Imigracija. Imigracijos apibrėžimas, veiksniai ir tipai. Imigracijos rodikliai, reikšmė, ryšys su kitais demografiniais reiškiniais. Imigracijos kaitos pasaulyje ir Lietuvoje tendencijos.	1		2					3	4
5.5. Migracijos valdymas ir politika. Migracijos politikos samprata. Emigracijos politika. Imigracijos politika. Migracijos politikos patirtis pasaulyje ir Lietuvoje.	1							1	4
6. TERITORINĖ GYVENTOJŲ SKLAIDA IR URBANIZACIJA	3							3	8
6.1. Gyventojų ir demografinių rodiklių teritorinė sklaida. Žmonijos kilmė, gyventojų sklaidos pasaulyje raida. Gyventojų teritorinės sklaidos veiksniai ir jų kaita. Žemės ir teritorijos talpumo problema. Gyventojų tankumas, jo ryšys su demografiniais reiškiniais. Gyventojų tankumo kaita pasaulyje ir Lietuvoje.	2							2	4
6.2. Urbanizacijos demografiniai aspektai. Urbanizacijos samprata, rodikliai bei raidos dėsniumai. Demografinių reiškinų skirtumai mieste ir kaime. Urbanizacijos pasaulyje ir Lietuvoje ypatumai bei perspektyvos	1							1	4
7. PASIRUOŠIMAS EGZAMINUI IR JO LAIKYMAS									16
Iš viso	32		16					48	86

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
-----------------------------	---------------------	----------------------------	-----------------------------

Atsiskaitymas per seminarus / -ą ir referatas (pasirinktos šalies demografinė analizė)	40	Atsiskaitymas / -ai per seminarus / -ą nurodytomis temomis ir referatas, pateikiamas per paskutinį seminarą.	<p>Vertinama 10 balų sistemoje, atkirai atsiskaitymai / -as per seminarus / -ą ir referatas, vedant galutinį pažymį dauginami iš svorio koeficientų 0,2 (po 20%).</p> <p>Seminarams kiekvienas studentas atkirai arba su grupe pagal pateiktą planą pasirengia ir papasakoja auditorijoje (skaidrių pranešimas) apie iš pateikto sąrašo pasirinktos demografinę būklę arba analizuoja vieną iš pasaulio demografinių problemų, vėliau pagal šią medžiaga parengia referatą.</p> <p>Vertinamas atsiskaitymas (jeigu keli atsiskaitymai, tuomet kiekvienas, iš gautų pažymių vedamas vidurkis), taip pat referatas (atskiras pažymys).</p> <p>Skaidrių pranešimo vertinami šie aspektai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bendros ir teritorinės analizės išsamumas, problematikos suvoktumas (iki 3 balų), – medžiagos pateikimo nuoseklumas ir kartografinis bei vizualinis raiškumas (iki 3 balų), – argumentuota autoriaus nuomonė (iki 2 balų), – žodinio pristatymo kalbinis raiškumas (iki 2 balų). <p>Referato vertinama:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bendros ir teritorinės analizės išsamumas, problematikos suvoktumas (iki 4 balų), – medžiagos pateikimo nuoseklumas ir loginė struktūra (iki 4 balų), – medžiagos pateikimo ir kartografinis bei vizualinis raiškumas (iki 2 balų). <p>Rašto darbai, neatitinkantys galiojančių ChGF rekomendacijų rašto darbams, nevertinami.</p> <p>Dalyvavus mažiau nei 50 proc. seminarų ir/arba neatsiskaičius už seminarus, neleidžiama laikyti egzamino.</p>
Egzaminas	60	Du koliokviumai semestro metu: vienas po 1-3 ir vienas po 4-6 šio dalyko paskaitų teminių dalių.	<p>Vertinama 10 balų sistemoje, vedant vidurkį iš dviejų vertinimų už kiekvieną atsakymą į klausimus per du koliokviumus, pažymį dauginant iš svorio koeficiento 0,6 (60%).</p> <p>Kiekviename koliokviume studentas raštu atsako į du lygiaverčius atvirus klausimus. Atsakymai į kiekvieną klausimą vertinami atkirai 10 balų sistemoje.</p> <p>Vertinimo kriterijai:</p> <p>9-10 – puikios arba labai geros žinios ir gebėjimai; sugebama vertinti;</p> <p>8 – geros žinios ir gebėjimai, gali būti neesminių klaidų, sugebama apibendrinti;</p> <p>7 – vidutinės žinios ir gebėjimai, yra klaidų, sugebama analizuoti;</p> <p>6 – žinios ir gebėjimai nesiekia vidutinių, yra esminių klaidų; sugebama taikyti žinias;</p> <p>5 – žinios ir gebėjimai dar tenkina minimalius reikalavimus, daug klaidų; sugebama suprasti.</p> <p>4 – žiniose ir gebėjimuose yra daug esminių klaidų; žinios atsitiktinio pobūdžio;</p> <p>1-3 – netenkinami minimalūs reikalavimai;</p> <p>0 – neparodytos nei žinios, nei gebėjimai.</p>

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privalomoji literatūra*				
Le Bras, H.	2008	The Nature of Demography		Princeton University Press
Poston, Dudley L., & Bouvier, Leon F.	2017	Population and society: an introduction to demography (2nd ed.).		Cambridge University Press. https://www.cambridge.org/core/books/sociology-as-a-population-science/298E94436388C339AE81C67E1359C1D5
Thomas, R. K.	2024	Demography: An Introduction to Population Studies.		Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-56623-3
Valdenarro, R. B.	2020	Population Geography		Delve Publishing.

Weeks, J. R.	2016	Population: An Introduction to Concepts and Issues		Cengage Learnin
* Kurso programą atitinkančių vadovėlių nėra, todėl visa literatūra laikytina pagalbine, čia pateikti labiausiai rekomenduotini darbai				
Papildoma literatūra				
Bashford, A.	2014	Global Population: History, Geopolitics, and Life on Earth (1st ed.).		Columbia University Press. https://doi.org/10.7312/bash14766
Dorling, D., Gietel-Basten, S.	2018	Why demography matters.		Polity Press.
Yaukey D., D. L. Anderton, J. H. Lundquist	2007	Demography: The Study of Human Population		Waveland Press
Kanopienė, V.	2008	Socialinė demografija		Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas
Kasnauskienė, G.	2006	Demografijos pagrindai		Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
Prakapienė, D.	2007	Demografijos pagrindai		Kaunas: Šviesa
Preston, S. H., P. Heuveline, M. Guillot	2001	Demography: measuring and modeling population processes		London: Blackwell
Stankūnienė, V. ir kt.	2016	Lietuvos demografinė kaita. Ką atskleidžia gyventojų surašymai		Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas / Versus Aureus
Vaitekūnas, S.	2006	Lietuvos gyventojai: Per du tūkstantmečius		Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas